

Դ Ի Տ Ա Կ

Բ Ի Բ Զ Ա Ն Դ Ե Ա Ն

Դ Ի Ն Դ Ի Ր Ո Յ

Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ա Բ Ը Ա Ր Ո Ւ Ն Ե Ա Յ

1813.

1. 2. 3. Ծ Ա Յ Ի Ս :

Ի Ն Կ Ի Լ Դ Ե Ռ Ռ Ա :

Լ Ե Կ Ե Կ 17 Ա Կ Ե Լ :

Լ պրիւն 15 ին եկած Քաւաթեղ իյոգ. զնիպուսէն, մեղի անհաճոյ խա. պարմը բերու թէ Երէնէսուին գիմացը Տանիմաքան կըրակ զրիւն մը վաճառա. կանաց նաւերուն խաւթին վճ. որնոր կը. զաւանդիկը ուրիշ տեղերէն ինկիւղէնուս : Աս խաւթը երբոր հոստեղիանը մտե. ջաւնէ Տանիմաքացիք պարտաւորեալ ու լիակերէն իրենց թօփերը տունց վրայ, և լուսմը ծովը ձրդերէն իրենց թօփի նաւակ. ները . առ միջոցին, գլխաւոր կառավարը առ վաճառականաց նաւերուն խաւթին, յարմար սեղեց, որ ուզանէն մէկ տասուիկ քամիներ՝ որպէս զի շուտովն անցնին ան լերդին գիմացէն . ամուսն ճ ին քամին փռ. խոնկաւ ու սկսու. տաւք քալել առ խաւթ. ԲԵ : բայց գէւ չիշատած բերդին գիմացը

սկսան Տանիմաքացիք առաւել կըրակ թո. փել տունց վրայ թէ բերդէն և թէ թօփի նաւակներէն . շատ նաւեր արտոյցմէ ջամաք նաւեցան . ու շատաւ մեծ մեծ նաւակ. քալեցին, գլխաւոր կառավարին նաւաւ առաւել զարեղմեցաւ : Ը վեաները դրին շատ նշաններ, ու մէկ քանիտը ուղտիկ նաւեր պահպանու. թն ընելու համար մեր նաւաւ կու. թէ, բայց Տանիմաքացիք ամուսն ճին, ճին գիւղերը համարձակեցան բոլորը մէկէն անկից ամանելու :

19 ին :

Ինկիւղէնուսին կըրդին առ ճետեւոր խա. պարմերը : Տանիպոյն մէջը եղող պահա. պանները առ վերջերը գրին մէկ յայտու. թիւն . շատ անախարժեղի է մեզն իմացը. ներու յայտու. թէ պարագան մեր գաղէ. թաները կարդացողներուն :

Մտնովն զորը աւաւ քալեց մէկ յա. ջող գիւղաւանդովն ու հասաւ առ բերդին առ.

առջև, առաւ բերդէն դուրս որչափ սլ-
տիկ ամրոցներ կարնէ, պաշարեց աս բեր-
դը 1800 հօգիտով, բայց վերջը զուտ չեկը-
ցաւ բանմը հոնեւ, վասն զի Մոսկովները
պաշարեւէն ետեւ վերջացուցին իրենց կը-
թութիւնը իրենց ջանքը՝ աս բերդը աղէկով
նեղը խօթելու, ու տըվին իրենք զիրենք
ուտելու խմելու. աս իրենց գինովութե-
տենը, դուրս ելաւ բերդին մէջէն Ֆրան-
սըղին զօրքը, վաղեց ասոնց վրայ ու աղէկ
կըարհձուէ՝ ըրաւ մէկ յաղթուեմը ասոնց
դէմ. շատ գերիներ բռնեց ու բերաւ
իրեն հետ բերդը:

Մէկ Իսկիւն ծովային օֆֆիսիալը որ
գերի բռնըված Ֆրանսըղներէն կըկենար
Տանձքային մէջ, մարտի 6 ին փախաւ ան-
կից ու պատմեց՝ թէ ամենեւին յոյսմը չե-
կայ որ Ֆրանսըղները անձնատուր ըլլան
Մոսկովներուն, վն զի ան բերդը չէ պա-
շարված խիստ մօտանց. մէջը չափէ դուրս
ըցուն է ամեն հարկաւոր պաշարներով,
ցորենով, ռախիով. հացը կըծախվի հոն
տեղը խիստ աժան, միսը միայն քիչով կը-
պակտէ, անոր համար երբոր մէկքանի ան-
գամ դուրս ելաննէ բերդէն թշնամիին դէմ
երթալու համար, հոգացվեցաւ աս պակ-
տութիւնաւ բաւականապէս:

Մենք ամենայն խստութեւ կըշարունա-
կենք կոր Էլլապ գետին պաշարումը, բայց
կըվախըզվի որ մեր տէրութեւն աս մօտերս
պարպէ Անլուռի քաղաքը:

(Օրագր. Կայտեր:)

Պ Ա Վ Ի Ե Ռ Ա.

Աւետիս. 16 Ապրիլ:

Ամսուս 15 ին առաւօտեան սահաթը մէ-
կին 12 միւտութին ու 54 երկնական միւտու-
թին, Սթարա ըսված վարպետը տեսաւ
մէկ գիսաւորմը քի ըսված աստղին քովը,
որ կիյնի օձակալ համաստեղութեւն մէջ
հիւսիսային կողմը: Աս գիսաւորը պոչ չու-
նէր ու աստղիպէս կըր կերեւար. իրեն
ջուր կողմը ունէր մէկ մըշուշ ամպտածի-
պէս մըթնորոտմը, և ըլլար կերեւար քիչ-
մը դեղնափայլ. աս գիսաւորը կըբաշէր
դէպ ի՞ փ ըսված աստղը, որ օձակալ հա-
մաստեղութեան մէջ՝ է հինգերորդ կարգի
մեծութեւ:

(Օրագր. Կայտեր:)

Վ Ե Ս Դ Փ Ա Լ Ի Ա.

Մակեդոնական. 20 Ապրիլ:

Համառօտութիւն մէկ մասնաւոր բաղադրէ:

Մէկ ամսէն աւելի է որ Մոսկովները ու
Պուլաւները փոխաբային բանակին ետեւնե-
րէն կըպըտըտին կոր հոնտեղվանքը՝ ուրտեղ
Սաալէ ու Էլլապ գետերուն ջուրերը մէկը
մէկու մէջ կըխառնըվին: Մոսկովները հա-
մարձակեցան անցնելու Էլլապ գետը եր-
կու դունդով, մէկը Լուսնայուռիկն ու
Սթենտէլին կողմէն, մէկը նաւ Տրեգապին
կողմէն. բայց ասոնք չունին մէկ բերդը
բանմը Էլլապին վրայ՝ մէկտեղ միացած կե-
նալու համար. վասն զի ամեն աս գետին
վրայ եղած բերդերը Ֆրանսըղին ձեռքնէ.
ասոր նման Օտէն ու Վիսթօլայ գետին
վրայ եղած բերդերնաւ. այս այսպէս ըլ-
լալով կամ Մոսկովները պէտք է որ ընեն
մեծ կամ խեղճ դուրս յաղթութիւններ, և
կամ պէտք է որ քաշեն շատ աւելի զարհու-
րելի մնասներ՝ ինչ որ մենք քաշեցինք մէջ-
մը հաւաներուն գէշութեւնը համար. ժէյ-
մընալ մեր օգնականին մեղմէ ասպատմե-
լուն համար էն վերջի պատերազմին:

Մոսկովին բանակը տարածված է գետին
վրայ 300 միւտ. երկայնութիւն: Պէտքնին
մէջը ինչպէս որ կերեւայնէ շատցերէն շա-
րադրօնները գրգռկներու ու ծանուցման
թուղթերու ժողովուրդը յորդորելու հա-
մար, բայց մինչև հիմայ չերեւար հոն գը-
րեթէ զինուորական արհեստով կըրթըված
զինուորմը:

Պաշարման հարկաւորութիւն Տանձքային
Թահթին, Մօսկովին, Տամօսին, Կը-
կաուին Գուսթրինին, Վիսթէմպէնիկին,
Թօսկաուին՝ շատ տրկարացուցերէն Մոս-
կովին ու Պուլաւին զօրութիւնը՝ վն զի միայն
Տանձքային գիմացը կեցերէն 30 հազար
հոգիէն աւելի. անոր համար այնչափ մեծ
զարմանք չէ որ Էլլապ գետը անցան քիչով
ասպատակօղ շեքէթուրէ շուր ձիաւորներ:
Ինչպէս որ կերեւայնէ չեն դիտար մոսկով-
ները թէ անհամար Ֆրանսըղի զօրք կայ Էլ-
լապ ու Ռէնու գետին մէջ տեղը, ու ասոնց
մէ շատ Մակեդոնական ու Մակօնցային
մէջ: Աս բոլոր զօրքը ամեն օր նոր նոր
օգնութիւն կըզօրանայկոր, ու ան զօրաց տե-
ղը

ղը՝ որ ցրուեցան բերդերուն պահպանու-
թեւ համար աստիս անդին մէկէն ուրիշ
զօրքեր յաջորդեցին :

Աս բոլոր զօրքերը սաստիկ վառվերեն
պատերազմելու համար նախ ֆրանսային
աւերութիւն փառքին համար, և երկդ՝ շըշ-
մարիտ օգալ բոլոր Եւրոպային : Գաղէ-
թաճին կրչարէ ետեւէն, ուրեմն որ ֆրան-
սը շինականի զոհ ընելու ինքը զինքը՝ որ
իրեն ազատ կամեովը վաղեց մշտաւ աս
գործքին մէջը, որովհետեւ այսչափ քիչ ժա-
մանակվան մէջ այսպիսի կերպով առաջա-
ցուցումը ունեցաւնէ : Դաւե կերենայթէ
թնամին կըդուլայկոր, ու մենք անոր ներ-
հակը ամեն կողմանց առաջ կերթանքիոր
վըստահ ըլլալով մեր մեծ զօրութեանը
վրայ :

(Օրագր. Կայտեր) :

Ֆ Ր Ա Ն Ս Ա .

Փաբէլ. 21 Ապրիլ :

Վէսեւէն եկած Թուրքերը կուտան մե-
զի աս հետեւեալ խապարները :

Աս քաղաքը սամրացունելու համար կը-
բանինկոր 1900 հոգի. քաղքին չորս կողմը
սկսեցաւ շինվել պատնէշներ մեկերէնէն .
և քիչ ժամանակէն այնպիսի աստիճան կը
հասնի որ՝ Թէպէտ և Երկայն ժամանակ
պաշարով կըրնայ զինքը պաշտպանել : Գան
պիտոր հոս 2 գունդ հետեւակ զօրքերու
որոնց Թիւր կայ 6 հազարի չափ :

17 ին. Մաւրէն Ճէնէալը նորէն գը-
նաց Չէլլէին վրայ ուսկից որ ետ քաշվե-
րէր քիչը ժամանակ : Երբոր հասաւ աս
քաղաքը՝ տեսաւ որ հոստեղը խաղախները
տիրապետեցին 3 կտոր թօփով, և ինքը
մէկէն յանձնեց իրեն ձիաւորներուն գուն-
դին՝ փոխընելու համար ասկից խաղախ-
ները. կէս սահաթ պատերազմ ընելէն ետեւ
տիրապետեցին ֆրանսընները ան տեղին :

Աս միջոցին երբոր Ճէնէալ Մաւրէնը
կըմբանարկոր Չէլլէ, Սէպաստիան Ճէնէ-
ալը որ գնացերէր իրեն գունդովը Վէլթ-
էնին վրայ, անալ հոս տեղ գըրանդած խա-
ղախները զարկաւ ու ցըրուեց : Աս Սէ-
պաստիան Ճէնէալը խրից մէկ գունդ-
մը Էսքեսէտին վրայ լըտեսելու աշխարհի-
շեւու համար :

Չինուորական ատեանը աս քաղքիս մէջ
դատաւարտեց մէկ մարդմը մեռնելու, ո-
րուն անունը էր Պաքքէնդան արհեստով
վանատուր Կոնաճը Օլտէմպուռլին մէջ .
ասոր յանցանքը էր՝ որ երբոր ապստամ-
բութի ելաւնէ Օլտէմպուռլին մէջ, ու
յափշտակեցին Էալմայ ըրին Էսէթի-լին մա-
ղաղաները, ասալ անոնց հետ մէկտեղ միա-
ցած է եղէր :

(Օրագր. Վէսեւէն) :

Օսկարուի. 24 Ապրիլ :

Պրէմայէն եկած սուրհանդակը վէսեւէ
պատմեց աս հետեւեալ խապարները :

22 ին Բարա-Սէն-Սիւր Ճէնէալին գուն-
դը մոսկովներուն հետ դիմացէ դիմաց ճա-
կատերեն Օթթէրսպէսկին ու Ռոթթէմ-
պէսկային մէջ տեղը : աս օրվանը մէջ լըս-
վերէ նաւ Պասսէմին կողմերէն Թօփերու-
մայներ, ուրտեղ որ կըկենար ֆրանսըղ
Ճէնէալ Տիւֆուառին գունդը, ու ամ-
սուս 23 ին զարնըվէին պիտոր Մոսկովնե-
րուն հետ :

Հասերեն Պրէմա 7 անձինք՝ որոնք փա-
խերեն ինկիլգէնուային բանտէն, անոնցմէ
որը բանի կուգարնէ մոուցերէն զօրքերուն
կարգը :

(Օրագր. Կայտեր) :

Ամպերպատ. 24 Ապրիլ :

Մակոնցայէն եկած ստոյգ խապարները
Ապրիլի 21 ին են աս հետեւեալները :

Բրինչիբէ Մոսքովային գունդը որ կը-
բաղկանայ 60 հազարէ կըկենայ Էրֆուր-
թէն անդին :

Պէւթուանտ Ճէնէալին գունդը որ կը-
բաղկանայ նմանապէս 60 հազարէ, կըկենայ
Բօպուռլին մէջ :

Ռակուզաի Տուքային գունդը որ կը-
բաղկանայ նմանապէս 60 հազարէ, կըկենայ
Կոթային մէջ, ասոնցմէ ուրիշ անհամար
զօրք կուգան կըհասնինկոր ամեն կող-
մանց օգնութիւ համար, ասոր համար Մոս-
կովը պէտք է որ բռնադատով շուտովը
ետ քաշվելու :

(Օրագր. Տուրքերէն) :

Հա.

Համառոտութիւն մէկ Լուսկիմ' որ կը գտնուէր
Քօնի Ռեիւէն' հրամայող Փօռնոտաւին մէջ
եղած որոշող, պարտաւորութիւն մը պարտաւորութիւն:

Վաշխատելու • 3 Ապրիլի 1813:

Որ տէր, Փոռա Ճէնէնալը կիմացնէ ին
ծի մէկ նոր եղած յաղթունքը ապրտամբ
ներուն գէմ, երբոր կանցնէ եղէր Քօքայէն
Ճամօրայի որսորդ ձիաւորներով:

Մարտի 28 ին առաւօտեան սահաւթը 7 ին
Փլորիան զորապետը որ կը հրամայէր Քօ
քային, Լապայօս գեղին քով եղած անտա
ռին մէջ հասաւ մէկ ապստամբներու դուն
դիւնը վրայ որոնք կը սկսէին Սէկօվիայի ձիա
ւորներու ու կը զարկանար 60 հոգի: Փլորիան
զորապետը զարկաւ զասոնք ու գերի բռնեց
36 հոգի որոնց մէջը կար նաեւ 3 օֆֆիսիալ
ալ, ասոնցմէ զատ առաւ 48 ձի, 52 զորաց
հագնէրու զգեստ, ու բոլոր զէնքերը: աս
ապստամբներու մէջը մեծան ապստամբներէն
15 հոգի: Գունդին գլխաւորը որուն ա
նունը էր Բառնաբաս Բանթալէօ չեբոնը
վեցաւ, վասն զի աս միջոցի մէջ հեռացե
րէր մէկ գեղը՝ հոնտեղը անցընելու համար
ան գիշերը:

Փոռա Ճէնէնալը Ավելայէն երթալէն
տուալ, զՓլորիան զորապետը խրկեց թիւ
թաթին ձորերը քէրէնէն, աս զորապետը
Քառսիլլասին մէջ ջարդուփուրդ ըրաւ,
600 թիւֆէնկէն աւելի՝ որ պահված էր
մէկ անձաւինը ճաղարայիմ մէջ՝ հրամանաւ
Սպանիօլի ծերակուտին: աս ըմբոսներէն
ետեւ զարկաւ մէկ ուրիշ Մէտիքօ ըսված
գունդմէնալ ապստամբներուն, որոնք բազ
մաւէ էին քան իրեն զօրքը երկուքէն աւելի:

Ճառայ քո կն կն:

Հասարակաւ • Քօնի Ռեիւէն:
(Մօնիթօն:)

Ի Դ Ա Լ Ի Ա:

Միւս • 27 Ապրիլի:

Երապար առնըվեցաւ հոստեղը մեծ բանա:

(Մօնիթօն:)

կէն, թէ իգայիայի փոխադրային գունդին
ձախ թեւը է Սաալէ գետին բերանը, կեդ
րոնը է Պէրնպուռակին մէջ, ալ թեւը է
Հարթձին, էքէլ զօրքերը են Մախտապուռ
կին մէջը:

Ամսու 12 ին Մոսկովիները ուղեցին ըր
տետել Լապայօս Էնէլ Պէրնպուռակը մէկ
քանի պաղգալիօնով: հոնտեղի եղողները
ըստառեցին որպէս զի աղէկմը մօտեանն,
ու ետքը վըռնտեցին շատ մեծ ինաս տարով
բայց Մոսկովիալ զարկաւ Հարթձինին բե
րանը մէկ պահապաններու գունդով:

12 ին մէկ գունդով Պուռլի ձիաւորներու
հասաւ Վօթա՝ գիշերը սահաւթը 11 ին, ու
պաշարեց պարոն Սէն-Ալիանին տունը
որ էր հրամանակալ (քի ան որ ունի լիա
կատար իշխանուէ Տէրուէ ամմէն գործը
ընելու) Փրանայու: բռնեցին ասոր դը
րագիրը որ ծանր հիւանդութիւն տէջէկ ին
կերէր, ու բռնութիւն առին տարին:

Չորս գունդ Մոսկովի հետեակ զօրաց
էին Վիւդէմպէնկին բերդին գիմացը: աս
բերդը կը պաշտպանէ Լաբօիք Ճէնէնալը:
Մոսկովիները զարնըվեցան ամմէն իրենց ու
ժովը, բայց վըռնտեցան անկից շատ մարդ
կորսնցողներէն ետեւ:

Թօրիաուին բերդին գիմացը կրկենան
մէկ քանի խաղախի գունդերու հաստաւծ
ներ: աս բերդին մէջը 14 հազար Սաբա
նիացի կայ:

Մէկ քանի մանր գունդեր Պավիէնա
ցիներուն որոնց թիւը կը հասնէր 1200 հո
գիի չափ, ու խրկված էին փոխադրային
զօրքերէն Պրօմպէնկի երթալու համար, եր
բոր մօտ էին Լանձէնսաձին, մէկ գունդով
Մոսկովիներու վազեց ասոնց վր, բայց վա
տեցին զասոնք Պավիէնացիները: Մոս
կովիները փախչելու ժամանակ բռնեցին Պա
վիէնացիներէն 50 հոգիի չափ:

Կաթօլէօն կայսրը առաւօտը ամսու 1 ին
ճամբայ ելաւ Սան-Բլուտէն, ու ամսու
16 ին գիշերը սահաւթը 11 ին հասաւ Մա
կօնցա իւնէքէ գուռս արագութիւն ճամբայ
ընելով:

Աս գործքս՝ որ է պատմութիւն հիմակվան ատենիս, տասնըհինկ օրը մէյմը կը տարվի:
Ի ՎԵՆԵՏԻԱ Ի ՎԱՆՍՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ: